

DE WARE LEER VAN JEZUS

Inleiding

Wij stellen vanavond niet het Christendom ter discussie, maar we spreken over de ware leer van Jezus, niet van de Christus, dat is nog weer iets anders. Om dit alles aanvaardbaar te maken zal ik uit de aard der zaak ook iets van Jezus' levensgeschiedenis en van zijn persoonlijkheid moeten belichten, want zonder dit is zijn leer niet te begrijpen. Men moet weten wie de leraar is om te weten wat hij in feite zegt. Ook de bronnen waaruit in deze tijd de kennis omtrent Jezus wordt geput, vragen enige nadere belichting. Het is daarom dat we meenden in één lezing van ongeveer 1½ uur niet alles te kunnen behandelen. Ik vraag dus nu uw aandacht voor:

DEEL I

Veel van hetgeen ik ga zeggen zal ongetwijfeld als onbewezen worden uitgekreten, terwijl anderen zullen spreken over godslastering, want de leer van Jezus in deze dagen is niet de werkelijke leer van Jezus.

Wij weten allen dat reeds na de eerste zendingsreis die Paulus heeft gemaakt, onder meer naar Griekenland, grote geschillen in de christenheid zijn gerezen en dat groepen van gezondenen zich hebben afgescheiden. Het ging toen om de vraag of een christen ook de wet van Mozes wel of niet moest aanhouden. Sedertdien hebben zich vele van dergelijke geschillen afgespeeld en elke keer weer heeft men bepaalde delen van de werkelijke leer en de werkelijke betekenis eraan toegevoegd of weggenomen. Het hedendaagse christendom is, ongeacht de betrekkelijk juiste waarde van de aanvaarde evangeliën eerder een vorm van paulinisme geworden, want het stempel van Paulus staat met grote kracht gedrukt op elke interpretatie, op elke kerkelijke en religieuze verhouding binnen het christendom van deze dagen.

Daarom wil ik allereerst proberen u iets meer te laten zien van de figuur Jezus dan alleen maar de grote wonderdoener, de mystieke en mysterieuze persoonlijkheid, die ons in de gangbare evangeliën wordt getoond.

Ik zal daarbij een beroep doen op verschillende bronnen, maar wil die niet alle elke keer afzonderlijk vermelden. Het zij u genoeg te weten dat ik o.a. een beroep doe op het z.g. Evangelium van Nicodemus en van Andreas (de Pistis Sophia), de verschillende geschriften van de kerkvaders en daarnaast — in het tweede deel van de lezing — een beroep zal doen op onze persoonlijke nasporingen, erkenningen en herinneringen ten aanzien van Jezus zelf en zijn gedrag.

Jezus werd geboren in een stal in Bethlehem. Dat klinkt erg armoedig, maar in wezen waren er vele honderden, om niet te zeggen duizenden, die onder de blote hemel moesten overnachten en het onderkomen in de stal moet dan ook niet worden beschouwd als iets dat alleen uit medelijden geschiedde, vooral niet daar Maria en Jozef met een ezel aankwamen. Dat was in die dagen een teken van welgesteldheid, zeker voor iemand die handwerksman was en geen boerenbedrijf bezat. Jezus werd geboren bij goeude middenstanders.

Het verhaal over de Wijzen uit het Oosten wordt met de gebruikelijke overdrijving naar voren gebracht en heeft op Jezus zelf weinig invloed, maar wel worden hierdoor aan zijn ouders bepaalde middelen, ook adressen en contacten ter beschikking gesteld wanneer zij vluchten voor Herodes. Een feit dat bewijst dat de kindermoord dus heeft plaatsgevonden en dat Jozef en Maria vóór die tijd waren verdwenen. Het is nu maar de vraag of het een engel is geweest of een welwillende, meer stoffelijke geest die een waarschuwing heeft gegeven. Die vraag is niet op te lossen.

In Egypte begint Jezus zijn werkelijke jeugd. Hij groeit op bij een volk dat niet zuiver joods denkt. Het is duidelijk dat hij daarbij te maken krijgt met onder meer de Essenen, die in

Egypte nederzettingen hebben en in die dagen een betrekkelijk wijd net hebben gespannen over een groot gedeelte van Arabië en Noord-Afrika.

De eerste leerstellingen die Jezus krijgt zijn dus geen orthodoxe leerstellingen. De Messiasverwachting ligt op een heel ander vlak dan bij de normale mensen. De Messias is hier een geestelijke waarde, niet een stoffelijke. De verlossing is niet van een stoffelijke geaardheid, maar wordt eerder beschouwd als een purificatie van de mens. Hier wordt ongetwijfeld de grondslag gelegd voor Jezus' belangstelling voor zijn eigen godsdienst, maar ook voor de godsdiensten van de overige wereld, terwijl hem daarnaast de eerste wat afwijkende denkbeelden worden bijgebracht. Ook zijn ouders ondergaan deze invloed. Ik leg hier zo de nadruk op, omdat een afwijken van het normale denken in de jeugd jaren ongetwijfeld een veel kritischer houding ten gevolge heeft, wanneer de jonge mens Jezus later in contact komt met wetgeleerden en dergelijke.

In de Evangeliën horen wij over deze periode weinig of niets, ofschoon het toch bijna zeker is dat Jezus in die tijd in contact is geweest met zowel de Egyptische mystiek, als met vormen van gnosticisme die daar bestaan, terwijl hij daarnaast de joodse mystiek heeft leren kennen.

Als hij ongeveer zeven jaar is keert de familie weer terug en wij horen dan over Jezus pas weer als hij man wordt (als hij dertien jaar wordt) en zijn Bar Mitsvah doet. In deze tijd gaat hij voor het eerst mee naar de tempel. Als iets opzienbarends wordt ons dan verteld dat hij door zijn wijsheid de wetgeleerden verbaast. Hij is een eenvoudige jongen en van een jongen wordt die wijsheid niet verwacht, zeker niet het dialectisme van bepaalde esoterici. Maar Jezus is erin opgegroeid. Dat is de eenvoudige verklaring voor een feit dat wel eens met nadruk wordt vermeld als een bewijs van Jezus' bovennatuurlijke achtergronden.

Daarna horen we weer een hele tijd niets over hem. Jezus trekt weg. Het is praktisch zeker dat bij in die tijd onder andere Syrië, Egypte en bepaalde delen van Azië heeft bezocht. Hij zou onder meer naar de Sinaï zijn geweest; een soort bedevaart en hij zou ook bepaalde kloosters van de vroeg-boeddhisten hebben bezocht. Dit alles is nooit definitief te bewijzen. De geschriften die hierover bestaan zijn ofwel van twijfelachtige oorsprong, dan wel — wat ook voorkomt — schriften die iets bepaalds willen bewijzen. Het zijn dus meestal pamfletten, geschreven door de sektariërs uit de eerste vier eeuwen van het christendom. Toch meen ik om bepaalde redenen, die ik u later zal trachten duidelijk te maken, dit te moeten accepteren.

De Jezus die terugkomt is een goede jood in die zin van het woord, dat hij de Wet (het geloof) kent en beter begrijpt dan menigeen. Dat hij in de plaatselijke synagoge (de Shoel) leest, ach, dat is eigenlijk natuurlijk. Hij is de zoon van een gerespecteerd middenstander, is bovendien zelf een vakman (timmerman) en heeft dus, zoals de andere notabelen van een dorp, zijn beurt om te lezen. Als hij echter moet interpreteren dan interpreteert hij niet vanuit de orthodoxie, maar vanuit de mystieke achtergronden en de kennis van het geloof die hij elders heeft leren kennen.

Wanneer Jezus eenmaal in contact komt met Johannes de Doper (die hij ook in zijn jeugd jaren reeds heeft gekend, waarschijnlijk tussen zijn zevende en twaalfde jaar) dan is het Johannes die zegt dat Jezus de Messias is. We mogen dit niet verkeerd begrijpen. Ik probeer hier niet de christelijke leer af te breken, maar het is de Doper, die van Jezus de Messias maakt in de ogen van anderen, zoals het ooit de gade van een zekere palingboer is geweest, die hem ertoe heeft gebracht zich tot god te verklaren, bij wijze van spreken. Hier moeten wij dus heel goed begrijpen wat er gebeurt.

Jezus bezit in zich het mystieke contact met het hogere. Hij is daardoor in zekere zin de Christus. Dat is nog weer wat anders dan de Christos, waarover ook wel wordt gesproken. Hij is dus de kracht van de Vader. Maar dit is een mystieke inwijding die ook door anderen is bereikt. Hij wordt echter geconfronteerd met de nood, de ellende van zijn volk, dat juist door de eigen godsdienstige opvattingen en voorschriften is geketend en wordt uitgebuit, en het is daarom dat hij zich dit niet kan laten aanleunen.

Het begrip "Messias" zoals Jezus het kent en zoals de meeste joden het beschouwen, is iets totaal verschillends. Jezus zelf geeft zich niet uit voor Messias. Zelfs als men hem dit vraagt is zijn antwoord ontwijkend. Hij laat de verantwoordelijkheid voor deze vaststelling altijd aan de vraagsteller. Hij zal dit voortzetten tot zelfs voor het Sanhedrin.

Deze Jezus is dus zeker niet alleen de Verlichte die wij zien. Hij is een mens die door de omstandigheden wordt bestuurd en gedreven. Het is niet God die de omstandigheden als het ware door Jezus verwerkelijk maakt. Het is ten hoogste God of het noodlot, dat Jezus in bepaalde omstandigheden plaatst. Ik meen dat het noodzakelijk is dit te begrijpen. Want als wij de evangeliën lezen dan gaat het altijd over wat er nu eigenlijk is gebeurd.

Wij horen dat Jezus geneest, dat hij duivelen uitdrijft. De manier waarop wordt zorgvuldig verzwegen. Een uitzondering maak ik voor bepaalde geschriften waarvan fragmenten, maar niet het geheel bewaard zijn gebleven. Om u een voorbeeld te geven:

Er is een geschrift, dat ook wel als evangelium wordt uitgegeven, waarin de gebeden staan die Jezus bij elke genezing of bij elk wonder uitsprak. Het opvallende daarbij is dat Jezus als het ware een invocatie gebruikt. Hij is dus niet alleen maar iemand die bidt of in de stilte vertoeft. Nee, hij spreekt dwingende woorden uit om God als het ware op te roepen.

Een tweede punt, dat wij overigens ook door andere bronnen van ongeveer 80 tot 140 jaar n. Chr. bevestigd zien, is het feit dat de gebeden die Jezus spreekt, formules hebben die typisch genoeg Egyptische, Syrische, bepaalde woorden uit Arabische dialecten en zelfs enkele Perzische woorden bevatten. Deze invocaties worden later herhaald, maar de zin ervan gaat verloren. In feite treedt Jezus dus meer op als magiër dan alleen als profeet. Het is belangrijk ook dit te begrijpen. Als wij Jezus en zijn leerlingen alleen maar beschouwen tegen de achtergrond van de Gezondene die een waarheid komt brengen, dan vergeten wij wat Jezus eigenlijk is, wat zijn achtergronden zijn.

Een ander punt dat ongetwijfeld kan bijdragen tot een juist begrip van de ware leer van Jezus, is wel zijn bijzondere aandacht voor oorzaak en gevolg. Ook in de gelijkenissen komt dat steeds weer tot uiting. Daarbij stelt hij twee afzonderlijke werkingen van oorzaak en gevolg. De eerste is een materiële: Ik ben dit, dus gebeurt er dat (de rijke en het oog van de naald b.v.). In het andere geval stelt hij een zekere moraliteit en gaat uit van het standpunt: Wat je denkt is bepalend. Denk aan de gelijkenis van de heer die zijn bureaus uitnodigt en later de bedelaars. Ook hier weer een typische definitie van het noodlot en niet alleen maar een gedragsleer. Het is een definitie van Jezus' kennen van de feiten of van zijn geloof.

Jezus ziet de dood met heel andere ogen dan men dat tegenwoordig doet. Het is opvallend dat hij en ook zijn naaste leerlingen spreken over terugkeer. Paulus bijvoorbeeld zegt tot degenen die wenend afscheid van hem nemen, wanneer hij wordt vervoerd van Jeruzalem naar de havenplaats en vandaar naar Rome: "In een ander lichaam zal ik weerkeren." Dit 'ander lichaam' vinden wij slechts in één geschrift, maar 'ik zal tot u weerkeren' staat overal. Er is kennelijk in Jezus' leer en ook in het weten en het besef van zijn naaste volgelingen een denkbeeld over hemel en hel, dat niet zo absoluut op één mensenleven is gebaseerd als dit algemeen wordt gezien.

Een laatste punt dat hier nog van belang kan zijn: Zelfs nu nog spreekt de kerk over Jezus die afdaalt ter helle en opstijgt ten hemel. Indien men dit alleen maar ziet als een verklaring van Jezus' goedheid, onderschat men naar mijn mening de kennis en de voorstellingswereld die bij de esoterici in die tijd bestonden.

Er is een geloof aan vele werelden en onderwerelden. De Adam uit de mozaïsche schriftuur is een ras dat uit de hemel is gevallen en niet alleen maar één mens, volgens de vele geleerden. Op dezelfde wijze is dus Jezus' afdalen ter helle in wezen een ingaan tot anderen die gevallen zijn. Hier wordt de gedachte van verlossing in de christelijke zin oorspronkelijk uitgebreid over het gehele Al. Waar er één is een ras of volk dat gevallen is. daar gaat Jezus ter helle. Hij keert dus in tot het duister en bevrijdt hen. In Jezus' eigen woorden en verklaringen is dat ook hier en daar te vinden. Ik geloof dus dat wij ook de geldende christelijke interpretaties met enig voorbehoud moeten beschouwen.

Wat nu zegt Jezus zelf? Ik wil ook hier graag allereerst beginnen met een paar jeugdfragmenten. Het gaat hier dan niet om de bekende wonderen van de duifjes van klei die wegvliegen of de bomen die zich buigen en dergelijke.

Als Jezus ongeveer 5 jaar oud is heeft hij met een zekere Barobach (ik weet niet precies wat hij was) een onderhoud. De jonge Jezus verklaart daar: "Indien de Vader (een typische term) meer is dan Jahweh. zo wil ik ingaan tot de Vader."

De achtergrond hiervan is het feit dat in een bepaalde denkwijze de Schepper een Demiurg is. Hij is niet de absolute Godheid. God zelf is een verblindend geheim. Hij brengt onder meer een schepper voort, mogelijk voor elke wereld; althans in sommige stellingen wordt dit gesteld en deze Demiurgos, deze scheppende kracht, vormt dan de wereld.

Jezus moet later op ongeveer 9 jarige leeftijd in een gesprek daarover met onder andere Simon (de man van Anna), de jonge Johannes (later Johannes de Doper) en een godsdienstonderwijzer hebben opgemerkt; "Maar een God kan toch niet wraakzuchtig zijn? Een wraakzuchtige, een toornige God is geen Godheid. Indien onze God alles is wat u (de leraar) zegt, is het een domme God. En een domme God kunnen we toch niet aanvaarden?" Dit is waarschijnlijk mede de aanleiding geweest voor het betrekkelijk grondige godsdienstonderwijs dat hij in die tijd heeft gekregen, want de bekeringszucht was in die dagen al ever sterk als in deze tijd. Vooral als het een kind betrof, dat niet zo gemakkelijk tegen je op kon.

Dan vinden we Jezus, 12 jaar oud, in de tempel. En daar volgt dan dat bekende gesprek. Veel is hierover ook niet bekend, maar we kunnen een deel ervan wel achterhalen. Als men aan Jezus vraagt of hij de Wet kent, zegt hij: "De gehele Wet kent alleen God." Iedereen zegt dan: "O, dit is wijs." Jezus zegt: "Ik ken de wet der mensen en de Wet van God zoals ze geopenbaard is." Dan zeggen ze weer: "Dat is heel braaf, heel mooi." Nu komt het haakje en daarom is het misschien goed dat hij wordt weggeroepen: "Ken je alle wetten die Hij gesteld heeft?" Jezus antwoordt dan: "In mij ken ik vele wetten van onze Heer, maar de mensen hebben meer wetten gemaakt in Zijn Naam dan Hij zelf heeft gegeven." Gelukkig wordt Jezus op dat ogenblik weggeroepen door Jozef en Maria die naar hem op zoek zijn. Zo kan de illusie wijsheid blijven bestaan. Vooral omdat er ook onder de wetgeleerden enkelen zijn die menen dat de tempelvoorschriften wel wat overdreven zijn. Zij hebben er namelijk zelf last van.

Deze Jezus is helemaal niet het zoete, lieve, brave jongetje met het bleke, stralende gezichtje dat u meestal wordt voorgesteld, het kindeke Jezus. Dit kindeke Jezus is, om in moderne termen te spreken, een halve provo zo nu en dan. Het is een serpent van een jongen en hij weet zijn omgeving te plagen. We moeten dit goed onthouden, want later, als Jezus de tempel leeg veegt van wisselaars en handelaars, wordt er gezegd dat dat een gerechtvaardigde toorn was en men vergeet erbij te zeggen dat Jezus zichzelf beschuldigt van onbeheerstheid.

Het Huis des Vaders (de tempel) is iets waarop ook veel nadruk valt. Als de jonge Jezus voor het eerst naar de tempel gaat, vraagt hij of God alleen daar woont. Tot de leerlingen zal hij later zeggen dat God overal is, zowel op de bergen, bij de ketters, als in de tempel en dat waar de mens is en aan God denkt, God aanwezig is. Jezus is dus zeker niet de bouwer van een godsdienst, dat ligt hem helemaal niet. Hij is veel te veel rebel. De Jezus die wij zien is een soort anarchist. Iemand die feitelijk niet past in de dorpsgemeenschap, die er niet op zijn plaats is en daarom op ongeveer 14 jarige leeftijd dan ook wegtrekt.

Hij trekt als werker mee met karavanen. Hij is in vreemde steden en werkt daar als knecht. Hij zoekt. Jezus is niet iemand die alles heeft. Hij is een zoeker.

Wanneer Jezus dan weer in contact komt met Egypte ziet hij dat land met andere ogen. Hij ziet de magische kracht van Egypte. Hij ziet dat er inderdaad een inwijdingsleer bestaat, maar blijft zelf te veel jood om over te gaan naar de vereerders van Re en Osiris. Toch zullen wij later in bepaalde bezweringen die hij gebruikt godennamen aantreffen die regelrecht van de Nijl stammen.

Jezus probeert dus eigenlijk voor zichzelf vrijheid te vinden. Die kan hij slechts vinden op basis van hetgeen er in hem leeft en dat is in de eerste plaats nog steeds de Esseense mystiek. Die mystiek wordt echter verrijkt met elementen van het boeddhisme en het hindoeïsme. Ze wordt bovendien verrijkt niet alleen met de magie van Egypte, maar ook met de filosofie en de redekunst die in Syrië (Babylon) zo machtig zijn.

Zo keert Jezus terug als een mens die de wereld heeft gezien, een wereldreiziger te midden van provincialen. Ook dit bepaalt tot op zekere hoogte zijn overwicht, zijn meerwaardigheid.

Wat Jezus zoekt is een leer waarin de voor hem noodzakelijke, niet te verbreken band met God bestaat en waarin tevens de vrijheid en de waardigheid van de mens een rol spelen.

Hij ziet kennis niet als iets verderfelijks. Wel heeft hij bezwaar tegen rijkdom en bezit. Wat dat betreft is hij een voorloper van Marx, de socialist en communist. Tegen kennis heeft hij echter

geen bezwaar, een belangrijk feit, dat onder meer in Nazareth een geschil, en discussiepunt wordt in de tijd dat men overweegt of hij nog wel in de tempel mag komen. Want Jezus spreekt daar over de slang niet als de verleider die de hel brengt, maar als een keuze. De mens kan kiezen tussen het volkomen gebonden zijn aan de Godheid en het bewust aanvaarden van de Godheid.

Dit bewust aanvaarden is voor hem belangrijk. Hij pleit ervoor Eva niet te veroordelen. In een land waar vrouwen niet zozeer worden gewaardeerd, of het moet zijn om de kinderen die ze ter wereld brengen, is ook dat hier en daar reeds pijnlijk. Maar hij gaat nog verder en zegt:

"Want indien de kennis niet zou zijn gekomen, zouden wij de tempel niet hebben gebouwd, Salomo's grootheid zou er nooit zijn geweest en de waarheid mijns Vaders zou nooit worden gevonden door hen die daarnaar hongeren en dorsten".

Kort daarna wordt hij, zoals u bekend zal zijn, door tegenstanders die met stenen en afval gooien, verdreven als hij de synagoge wil binnengaan.

Wat is Jezus leer? Laten wij dit eerst eens samenvatten.

1. Een vrije relatie met God. Wetten zijn er om te respecteren, maar Gods wetten gelden meer dan de menselijke interpretatie ervan.
2. God zoals Hij door de mensen wordt aanbeden is niet de werkelijke Godheid. Hij is maar een van de vele namen, een van de Iao Sabaoth. Hij is als het ware een schim, een marionet, waarachter een werkelijke, een lichtende Godheid zich verbergt. In deze Godheid verzinkt hij zich steeds weer, maar daarmee wordt voor hem tevens de beperking van een stam of rassengod onmogelijk. God is niet alleen maar de beschermer van één volk, de Schepper van één wereld. Hij is al het zijnde. Hij is de Voortbrenger van de Schepper. En deze Vader, deze Oerkracht, is datgene waarmee Jezus innerlijk contact gevoelt. Nog weet hij niet hoe dit te gebruiken, maar zijn geloof in de Vader wordt voor hem de zekerheid van eigen kunnen.

Toch blijkt hij altijd weer als het om hemzelf gaat in twijfel te verkeren. Wanneer hij niet meer de kracht heeft om te invoceren en te incanteren, dan is hij moe, dan is hij zwak. Alleen als er iets ongewoons gebeurt dat hem uit die vermoeidheid losrukt, dan vindt hij voor een ogenblik dat Licht weer.

Deze Jezus, die zo dadelijk zal gaan leraren, is geen mens of een god die voortdurend met de Eeuwige in contact is. Hij is iemand die zich opzweept om dat contact te vinden, iemand die anderen leert dat het hun geloof, hun opgaan in die Kracht is, waaruit zij kunnen werken.

De verbondenheid met alle mensen spreekt ook mee in de dagen dat Jezus — zelfs tegen het bevel van zijn vader in, die het er in dit geval niet mee eens is — een bezoek brengt aan een Griekse nederzetting, die niet al te ver van Galilea is gelegen. Als hij later de Romeinse nederzettingen bezoekt verwijt men hem dit. Zijn antwoord is: "Ook zij zijn kinderen van de Vader." Iets wat wij steeds weer zullen terugvinden in zijn levensleer. Allen zijn gelijk. Verschil van volk en van ras betekent nog niet dat zij in de ogen van God anders zijn.

Dan naderen we het ogenblik waarop Jezus zoekt naar zijn bestemming. Hij is geneigd zich te laten leiden, dat moeten we heel goed begrijpen. Jezus trekt met de anderen mee naar Johannes de Doper, die als een soort vernieuwer, in de Jordaan mensen dopend, tracht de nieuwe eenheid van het volk, de werkelijke innerlijke waarde van het geloof, te doen herleven. Ook dit komt voort uit de Esseense levensbeschouwing. Als wij horen dat deze Johannes zich op vreemde plaatsen van het lichaam haren hecht, dat hij excentriek is, dat hij zich buiten de mensengemeenschap plaatst, dat hij vegetariër is, dat hij allerlei rare en soms heel grove dingen zegt (wat meestal zorgvuldig wordt verborgen onder de mantel der liefde), dan moeten we wel beseffen dat deze Johannes een wereldvreemde is geworden. Hij kan net zo min als Jezus vrede vinden met de wereld, met het onrecht daarin en met de eigenaardige denkwijzen. Aan de ene kant is hij nog meer jood dan Jezus; zijn denken wordt veel meer bepaald door de Wet. Maar aan de andere kant is hij veel meer gericht op het verleden, op de Koningen en Richteren van eens, de Godgezondenen, die heel wat anders zijn dan de vier vorsten die Rome nog welwillend toelaat. Hij is half een politieke rebel. Het is deze mens met zijn geweldige stuwkracht en met zijn overtuigingskracht die ook Jezus aantrekt.

Zo komt Jezus weer in contact met Johannes de Doper en deze herkent hem. Niet als zoon van God maar ze hebben vroeger als kinderen samen gespeeld. Hij herkent Jezus en in hem datgene wat hij zelf maar een enkele keer heeft, Jezus die daar — gegrepen door dit gebeuren — in een verrukkingstoestand staat. En dan zegt Johannes: "Heer, gij moet mij dopen." Hij bedoelt met de dope des Lichts. Maar Jezus antwoordt: "Nee, ik wil de leider niet zijn".

Jezus komt daar niet om voormannetje te worden onder de joden en ook niet verlosser van de wereld of een leraar. Hij komt er alleen om zijn saamhorigheid met die rebellen als het ware te betonen.

Hij laat zich dopen in de Jordaan. We vernemen dan dat er een stem uit de hemel spreekt. Nu ja, dat zal wel iemand anders zijn geweest. Het is een verschijnsel dat we zo vaak horen, dat ik niet geloof dat we aan de beschrijving daarvan bijzondere betekenis behoeven te hechten. Zeker is het dat Johannes neerknielt voor Jezus en daarmee, ondanks de doop, zegt: "Jij bent de baas en niet ik."

Nu zegt men dat Jezus vóór die tijd in de woestijn is gegaan. Er bestaat althans een aantal versies waarin dat wordt gesteld. Jezus was echter op weg naar de onvruchtbare gebieden. Het is dan dat hij zich terugtrekt dat hij het met zichzelf moet uitvechten en zichzelf een proeve oplegt, die overal bij de mystici bekend is, een proeve van veertig dagen vasten. Daarbij gebruikt men wel drank maar geen voedsel. De verschijnselen van de duivel die hem komt bekoren en al wat daarbij komt, ach, die vinden we ook elders.

Als de Javanen op deze manier iets wilden bereiken dan waren er bepaalde vulkanen die ze beklommen. Ze vasten veertig dagen en nachten en dan spraken ze met de geest van de vulkaan of met een godheid. Als de Indiaanse jongens ingewijd moesten worden gingen ze de bossen in. Ze vastten veertig dagen en nachten en dan hoorden ze hun Manitoe. Ik bedoel dus, daarover behoeven we niet verder bekvechten. Alleen is er natuurlijk één vraag: Als dat allemaal letterlijk waar moet zijn, hoe komt het dan dat ze het weten? En als het God is die schrijft, waarom vinden we dan bij de evangeliën elke keer zo nadrukkelijk de eigen karakteristiek terug van de schrijver?

Jezus worstelt en komt tot de overtuiging dat er een vernieuwing nodig is voor het jodendom, maar dan een vernieuwing, die verder gaat dan hetgeen Johannes brengt. Pas na zijn terugkeer uit de woestijn (de eerste keer van afzondering) zien we dat hij leerlingen aanneemt, niet voor die tijd. Wat is zijn eerste leer?

Die eerste leer is heel wat minder complex dan in een latere periode. Het is of Jezus in zijn leringen groeit, naar een vollediger omschrijving, een juistere uitdrukking. Wat hij van het begin af aan leert is dit:

Wie God wil volgen moet alles achterlaten.

Ik dien mijn God en ik laat alles achter om Hem te volgen.

Indien gij mij wilt volgen, volg de God Die ik ken en laat alle dingen achter.

Dat is het begin. In zekere zin de vrijmaking van de materie. Dan is er verder zijn idee van God. God is niet weer de verblindende Verre. Hij is ook niet meer de boetserende Schepper. Nee, Hij is de Vader en de Bron waaruit ik stam.

Als hij zegt: "De Vader is in mij", erkent hij daarmee alleen de levende Kracht, die in elke mens bestaat. Hij maakt dat duidelijk. Maar zijn eerste volgelingen, zoals Petrus en Bartholomeus, kunnen dit niet verwerken. Ook zij zijn behoorlijk gegoede middenstanders. Arme vissers hebben bijvoorbeeld geen eigen boten, zeker niet wanneer ze in het meer van Gennesareth vissen, en ze hebben ook geen viskarren en geen eigen huizen. Petrus heeft die wel, maar hij is helemaal niet de man om Jezus te begrijpen. Hij bewondert hem, hij voelt aan en zijn volgen is emotie.

Zo blijft Jezus zich beperkt uitdrukken tot het ogenblik dat Johannes, zijn jongere broer, zoals dit vaak wordt gesteld, met hem mee gaat trekken. Vanaf dat ogenblik is het duidelijk dat er een andere Jezus aan het woord is. Het is of Jezus eindelijk iemand gevonden heeft die een echo geeft. Van nu af spreekt hij meer in mystieke termen. Het raadselachtige, het schijnbaar eigenzinnige van zijn beslissingen maakt langzaam plaats voor een gemeenschappelijk zoeken en leren.

Wat is Jezus dan wanneer hij met Johannes in contact komt? Hij is de mens die spreekt over het Koninkrijk Gods, maar hij ziet dit als de totale kracht van het Goddelijke.

Hij spreekt over de onvergankelijkheid, over de eeuwigheid. Hij haalt de mystiek van de dood weg door te stellen dat de dood er eigenlijk niet is. Later zal hij dit nog zuiverder formuleren door te zeggen: "Wie in mij gelooft zal de tweede dood niet sterven." Maar in die dagen zegt hij: "Er is een leven dat onmiddellijk voortgaat na dit bestaan. Wat je nu doet, wat je nu bent, dat bepaalt hoe je na de dood zult zijn."

Zijn gelijkenissen in die dagen zijn er ook vaak op gericht om de mensen daarvan te overtuigen. Jezus voelt dat de innerlijke verbondenheid met God het belangrijkste is, daardoor wordt de dood als het ware overwonnen. Daarom heeft de mens geloof nodig, al behoeft het niet veel te zijn. De gelijkenis van het mosterdzaadje bijvoorbeeld is uit deze periode. De mens moet echter geen voorwaarden stellen aan God. Hij moet, al is het nog zo weinig, aanvaarden en moet leven uit en omwille van die God.

Deze Jezus aanvaardt ook nog sterker dan anders de gebruiken en beperkingen van zijn volk. In deze dagen houdt hij zich nog aan de Wet en trekt hij niet verder op de Sabbath, iets wat hij later wel zal doen.

Hoe hij komt tot dit verbreken van de Sabbath is kentekenend voor de figuur van Jezus en zijn hele leer. Er is een zieke en die zieke heeft onmiddellijk hulp nodig. Jezus gaat er heen en breekt alle wetten, want hij invoert God. Hij voelt de goddelijke kracht en hij geneest. Als ze zeggen: "Maar dat mocht je niet doen", antwoordt hij: "'Als je mij verbiedt om Gods werk te doen, dan behoeft ik mij niet aan die wet te houden.'" Van die tijd af trekt hij met zijn volgelingen onder meer in Samaria op de Sabbath en wordt daarover aangevallen.

Jezus is dus iemand die steeds weer tot opstand wordt geprikkeld en zijn lering in die dagen is er in feite ook een van opstand. "God", zo leert hij, "is niet alleen de Wet. De Wet is misschien een uiting van God, maar God Zelf moet meer zijn dan die Wet."

Een uitverkiezing zoals die ons wordt voorgehouden is een dwaasheid. Ongetwijfeld kijkt hij dan naar de burcht Antonia en naar de macht van de Romeinen, naar de belastinginners die het hele land doortrekken. Hij zegt: "Kijk, een God Die ons zo vaak in de steek laat is eigenlijk geen betrouwbare beschermer, dat kan niet waar zijn."

Zijn protest gaat in de eerste plaats in tegen datgene wat men als goddelijke wil de mens aanpraat. Maar dan komt hij voor het raadsel te staan, dat menselijke verdienste kennelijk niet beslissend is. We vinden een voorbeeld hiervan in de gelijkenis van de arbeiders in de wijngaard.

Jezus probeert de mens duidelijk te maken dat het alleen de aanvaarding van de Vader (de lichtende God, de Oerkracht) is, die bepalend is. Niet of je voor die tijd braaf bent geweest. Heb je de Vader aanvaardt dan werk je in de wijngaard. Dan ben je als het ware deel van Zijn werk en kun je haast niet anders dan goed zijn.

Men heeft van Jezus ergens een soort onmens gemaakt. Neemt u mij niet kwalijk dat ik het zo zeg. De Jezus die men zich voorstelt is een suikerzoet, zegenend manneke met een bleek gezicht en spitse baard, wilskrachtig stekende oogjes, die met een gevolg als een soort pseudovorst al lerarende door de wereld trekt. Dat is hij nooit geweest. Jezus is juist met zijn uiterlijk, dat heel wat grover is dan de meeste voorstellingen die er van hem bestaan aantonen, een pushing power. Hij is een rebel en dat hij met de Maccabi van die dagen contacten heeft is ook geen toeval. Maar zijn rebellie gaat verder dan het gezag van Rome. Hij wil helemaal niet vechten over het al of niet betalen van belasting aan Rome of aan de tempel. Hij wil ook niet vechten over het wereldlijk gezag. Hij wil de mens vrijmaken van de bijgelovigheden waaraan hij gebonden wordt.

Het is opvallend, dat juist tegen de tijd dat zijn openbaar werk meer algemeen bekend gaat worden, Jezus Typhon-Set opneemt in de namen die hij bij zijn incantatie gebruikt. Het is ook opvallend dat naarmate die bekendheid toeneemt, Jezus zich steeds meer afzondert van het volk. Hij heeft dan de groep der 12 apostelen, de groep der 72, de groep der 144. Mensen die met hem meegaan en die deelhebben aan wat we tegenwoordig zouden noemen: de magische rituelen.

Er komt een duidelijke scheiding (in het begin is die nog niet zo merkbaar) tussen de Jezus die met God spreekt en de Jezus die met de mens spreekt.

Aanvankelijk is Jezus één met God en hij geeft dat door. Zijn zedenleer wordt er een van: Mensen jullie moeten goed leven want de God in ons zegt dat. Mensen, de Wet moet je respecteren, maar de hoogste Wet is de kracht Gods. Nu komt er echter een scheiding. Jezus gaat de mensen zeggen: Kijk, zo moet je leven en gelijktijdig leert hij zijn leerlingen: Zo moet je handelen.

De Jezus in de laatste anderhalf, bijna twee jaar van zijn openbaar leven is een magiër in het verborgene en een leraar in het openbaar. Zijn leer grijpt elke keer weer naar de magie. Wanneer hij bijvoorbeeld Lazarus en de bedelaar gebruikt als gelijkenis, is dat niet alleen een protest tegen de rijkdom. Het is geen protest tegen al datgene wat onrecht is bij de mens of tegen de zelfzucht. Het is een vergelijking waarbij de innerlijke reinheid, de innerlijke verbondenheid met het hogere van het grootste belang is. Daarom moet Lazarus medelijdend zijn. Lazarus is mens en de rijke is mens en al is de een in het licht en de ander in het duister, er blijft tussen hen een band bestaan. Die overdracht kan niet geschieden zolang de rijke hem niet aanvaardt.

Maar dat is magie, vrienden. Dat is de typische mystiek van Egypte: de overdracht van krachten die onder bepaalde omstandigheden mogelijk wordt.

En dan die druppel water. Het water dat het doopwater is. De doop, die we bij de christenen zien, maar die we ook zien bij de Isiscultus. Het water dat vrijmaakt, dat verandert. Hier moeten wij, naar mijn mening, juist het idee van een druppel water zien als dat kleine beetje innerlijk licht dat aan de ander wordt overgedragen.

Daarmee heb ik u geloof ik wel iets geschetst over Jezus zelf. Nogmaals, ik weet dat het beeld dat ik geef niet orthodox is, maar dat is ook niet de bedoeling. Laten we nu proberen althans een deel van Jezus' ware leer op eenvoudige en wat moderne wijze onder woorden te brengen. Misschien zal iemand nu denken: herhaal dan de Bergrede maar en je bent er, maar zo eenvoudig is het niet.

Jezus leert aan zijn leerlingen en ik put hier mede uit de lessen die hij aan de 12, de 72 of de 144 heeft gegeven:

"Gij zijt deel van God. Dit deel-zijn van God legt u de verplichting op het deel-zijn in alle dingen te erkennen. Eerst daar waar wij in broederschap zijn verenigd, kan God Zich in u openbaren. Daar waar gij geen broederschap kent of een uitzondering maakt in die broederschap zult gij uw God niet erkennen."

"De Kracht van het Licht dat ons allen schept is een machtig rijk. Dit rijk is in de lichtende sferen geopenbaard. Bij ons bestaat het wel, maar is het verborgen. In deze verborgenheid beroert het ons allen en zodra wij dit Licht in onszelf aanvaardden, zijn wij deel van dit Koninkrijk, van deze Eenheid, waarin de Alkracht en niet alleen de Demiurg gezag heeft."

"Heb uw vijanden lief. Gij zijt het, die door vijandschap te geven uw vijand rechtvaardigt. Indien uw vijand u slaat en gij slaat terug, rechtvaardigt gij de slag. Rechtvaardig uzelf door u te onthouden van alle vijandschap, van alle haat, van alle geweld."

"Zoek slechts vanuit uzelf het goede te geven aan allen voor zover het u mogelijk is, want alleen hierdoor bevestigt gij de Vader in u."

Dat klinkt misschien allemaal nog wel bekend, maar wat moeten we denken van een leerstelling uit de eerste periode die wordt gesproken tot de 12:

"Indien gij wilt genezen, uitdrijven en dergelijke, en gij voelt u niet zeker van uzelf dan zeg ik u: Vertrouw op God. Denk aan mij en aan het Licht in mij. Denk aan de Vader Die in u woont en wend u tot de windstreken en spreek Zijn naam. En zo gij die gesproken hebt zo zult gij u tot Hem richten en zeggen: Kracht van Licht, wees met mij. Schicht van Licht, wees mijn kracht en vermogen."

Hier leert Jezus een procedure om kracht op te wekken. Kennelijk is het niet alleen het geloof, maar is het de wijze waarop dat geloof tot uiting komt, die bepalend is voor de goddelijke

Kracht zoals deze zich aan een ieder (door de leerlingen en door Jezus zelf natuurlijk) manifesteert.

Dan zegt hij — en dat is een politiek die wij misschien liever ook niet aan Jezus zullen toeschrijven:

"Indien men u vraagt te ener zijde en men vraagt u te anderen zijde, beslis niet, zo gij God niet als in een van hen geopenbaard erkent. Daar waar het Licht niet geopenbaard en gekend voor u aanwezig is, zult gij niet beslissen en niet oordelen. En zo gij oordeelt, zult gij geen veroordeling spreken, doch slechts uw verbondenheid met de Vader bevestigen."

Dat doet Jezus zelf ook. Het klinkt een beetje als wat wij wel eens Jezuïeten-politiek noemen, ofschoon het niet gerechtvaardigd is het zo te noemen. Jezus zegt heel eenvoudig: Speel de een maar rustig tegen de ander uit. Neem geen beslissingen op materieel terrein want dat kun je niet. Je moet alleen beslissen daar waar je God erkent en dan zal God Zelf handelen.

Hij zegt tot zijn leerlingen: "Indien gij in een stad vertoeft en gij aanvaardt gaven die gij niet gebruikt maar met u draagt, zo zijt gij gebonden aan de plaats vanwaar gij uitgaat (een magisch begrip). Doch indien gij slechts neemt wat voor u noodzakelijk is en laat wat in u leeft (dus de goddelijke Kracht in u achterlaat), zo zult gij niet gebonden zijn dan alleen aan de Vader."

Jezus heeft dus in zijn leer aan zijn leerlingen een vrijheid gegeven die vandaag de dag voor velen ondenkbaar is. Hij spreekt bijvoorbeeld niet over het celibaat. Hij spreekt helemaal niet over dingen als noodzakelijke kuisheid en dergelijke. Hij laat het allemaal in het midden. Mensen kunnen daarvoor geen wet stellen. Een mens is niet in staat om de wet van de grote Vader weer te geven aan de mens, omdat God alle dingen kent en dus steeds weer reageert volgens dat wat juist is.

Het zal u duidelijk zijn waarom deze leringen van Jezus vertekend moesten worden. Jezus ontkent elk gezag. Hij ontkent zelfs het priesterlijke voorrecht en het priesterlijke gezag van zijn leerlingen. Als zij zeggen: "Er zijn anderen die prediken in uw naam", dan wordt ons alleen verteld dat Jezus zegt: Nou ja, wees er blij om. Maar in feite zegt hij: "Zij die genezen in mijn naam en in de naam des Vaders zijn meer waarlijk mijn volgelingen dan gij, zo gij niet geneest doordat gij geen vertrouwen kent in uw ziel." Zoiets kun je toch niet zeggen? Dan is alle gezag weg.

Als in het derde jaar van het openbaar optreden een leerling zegt: "Heer, we kunnen een huis kopen in de stad", dan antwoordt Jezus: "Wie zich een huis koopt, koopt zich een graf." Dat is begrijpelijk. Dat huis betekent verantwoordelijkheid in de materie, dat bindt je aan een plaats, dat maakt het je onmogelijk altijd precies te reageren zoals juist is. Als de leerlingen vragen: "Moeten wij de Vader dan geen huis bouwen?" wijst Jezus rond zich en zegt: "Ziet, dit alles is een klein vertrek uit het Huis mijns Vaders."

Met andere woorden: hij maakt duidelijk dat alle opbouw, alle kerkelijke binding voor hem niet aanvaardbaar is. Juist om God te kunnen dienen moet de mens helemaal vrij zijn en die vrijheid kan hij alleen krijgen indien hij ook zijn verplichtingen nakomt.

Ik geef u nog een laatste voorbeeld en dan wil ik dit betoog sluiten.

Als Jezus een paar dagen niets te doen heeft en rust houdt, dan zien we hem steeds weer als timmerman optreden. Dan zeggen zijn leerlingen wel eens tegen hem: "Maar Heer, dat is toch niet nodig? Wij en het hele dorp en de hele stad willen u toch graag alles geven wat u nodig heeft." En dan komt er een heel eigenaardig antwoord:

"Als ik het woord mijns Vaders spreek zo voedt mij de Vader door u. Doch zo ik zwijg voor mijzelve, zo voed ik mijzelve. Want zou ik van u nemen waar ik mijzelf voeden kan, ik zou onrecht doen aan de mens en de waardigheid van de Vader Die in mij woont.

De ware leer van Jezus is een leer die kerkelijk haast niet te vatten is. Het is een leer die liturgisch niet ergens in een ritueel kan worden ondergebracht. De ware leer van Jezus is de leer van de vrije mens met een persoonlijke verantwoordelijkheid tegenover God en door die verantwoordelijkheid tegenover God ook tegenover alle mensen.

Dat is hetgeen ik u vanavond in dit eerste deel wilde voorleggen. De volgende lezing, die ik naar ik hoop ook zelf zal kunnen houden, zal worden gebruikt om u Jezus te belichten juist in zijn lijden, dood en wederopstanding. Daarin zullen we met een totaal ander facet van Jezus, als het ware van aangezicht tot aangezicht, staan. De dan afgeronde leer van Jezus zullen we echter alleen kunnen begrijpen als we eerst deze Jezus, de rebel, hebben durven aanschouwen.

DISCUSSIE

Ik hoop dat u mijn betoog niet heeft willen zien als een provocatie, als zodanig was het niet bedoeld. Maar als we Jezus willen begrijpen en dat zult u toch van mij kunnen aanvaarden, dan moeten we ook de mens Jezus kunnen begrijpen. Want alleen een beroep doen op zijn goddelijkheid is misleidend en verwijdert de mens van de werkelijke waarden die er in de leer van Jezus liggen besloten.

❖ *Volgens welk systeem kiest Jezus zijn leerlingen?*

Dit geschiedt praktisch intuïtief. Wij zien in Jezus een eigenaardige ontwikkeling, waarin hij in het begin haast intuïtief, als een door het noodlot gedwongen mens, kiest, aanvaardt en handelt. Naarmate hij meer leraar en dus ook meer magiër wordt, zien wij dat er in hem allerlei gaven openbloeien waarvan wij vóór die tijd geen tekenen zagen.

De tijd dat Jezus in het openbaar werkt is dus niet alleen een tijd van lering voor anderen, maar kennelijk ook een ontplooiing van het werkelijke wezen van Jezus. We zullen er te zijner tijd dan ook nog over kunnen discussieren in hoeverre het Christusbegrip hierbij een rol speelt. Volgens mij is die rol groter dan wij misschien alleen op grond van de verschaften gegevens van vanavond zouden denken.

Het bovennatuurlijke element speelt eveneens een grotere rol dan wij alleen in de mens Jezus en zijn gedragingen zien. Maar wij moeten die mens begrijpen, omdat de mogelijkheden van de geest, zelfs de grootste geest, bepaald worden door zijn stoffelijke mogelijkheden en kwaliteiten en daarop heb ik hier de nadruk gelegd.

Dus nogmaals: de keuze van leerlingen is bij Jezus intuïtief. En om nog een stap verder te gaan; we kunnen wel aannemen dat tijdens die keuze Jezus niet met volledig weten of met helderziendheid handelt, bijvoorbeeld in het geval van Iskariot, wiens gedrag voor Jezus zelf een lange tijd onopgemerkt blijft. Het zijn de leerlingen die hun Meester daar tenslotte op wijzen. Dit is wel een van de typische bewijzen dat Jezus in het begin alleen op intuïtie, emotie en innerlijke waarden afgaat. Later wordt dat een precies weten, dus kennelijk een schouwen, een zien, waardoor hij in staat is het wezen van zijn leerlingen te doorgronden en ook het toekomstig gebeuren te ontleden.

❖ *Wat zou het denken van Jezus zijn op de vrijspraak der joden door het Concilie'?*

Ik durf dat niet precies in zijn woorden te verklanken. Maar als ik de indruk in mijn eigen woorden zou weergeven: God zij dank, eindelijk eens een klein beetje verstand bij het christelijk onbenul. Ik geloof dat dat duidelijk genoeg is.

❖ *In vorige bijeenkomsten werd Jezus als wereldleraar genoemd. Nu sprak u over een noodlot en omstandigheden die hem dit hebben gemaakt.*

Mag ik een vergelijking maken? Ik heb een stuk staal. Ik wil een beitel maken. Dan kan ik met dat staal niets doen tenzij ik vuur heb en de kracht om te smeden. Vervolgens moet ik nog weten hoe ik de beitel moet harden en dan pas is hij voor het doel bruikbaar.

De meesten van u schijnen aan te nemen dat een grote geest die op aarde incarneert, een lichaam vindt waarin alle eigenschappen reeds ontwikkeld zijn. Ik mag dit met nadruk bestrijden. Er kan een lichaam worden gekozen waarin alle mogelijkheden aanwezig zijn om dit lichaam tot het juiste voertuig te maken maar zelfs dan zal via het lichamelijke (het onbewustzijn) dat kritieke punt moeten worden bereikt, waarop de geest en het lichaam een werkelijke eenheid vormen. En zelfs dan moet die geest dus ook nog zijn doel beseffen, wil hij in de stof zijn taak kunnen vervullen. Dit geldt voor elke leraar, ook voor Jezus.

Als ik over Boeddha had gesproken zou ik u ook uit de omstandigheden hebben moeten duidelijk maken waarom de Boeddha zocht. Ik wil u eraan herinneren dat ook hij eerst in eenzaamheid en in eigen strijd — zij het niet in de woestijn maar onder de baobab boom — in zich de waarheid moest vinden voordat hij tegenover de wereld de wereldleraar van die dagen kon zijn.

❖ *Wat is het verschil tussen Christus en Christos?*

Christus is de liefdegeest Gods of beter gezegd: een eigenschap van het goddelijk Licht, die in het totaal der schepping tot uiting kan komen en vaak ook komt, zo een verbinding vormend tussen de bron van alle leven en de verschijnselen van alle leven. Vandaar dat wij hem als liefdekracht aanspreken, omdat hij de bindende factor is.

Christos is een begrip dat wij, ofschoon dit woord uit de aard der zaak een Griekse vertaling is, veel eerder aantreffen. Zo wordt bijvoorbeeld van Osiris en van verschillende anderen gezegd dat zij Christos zijn. Dat wil zeggen, dat zij in zich het Licht dragen. Ik maak dit onderscheid omdat het dragen van een Licht en het uitdragen van een Licht, voor de mensheid althans, een heel groot verschil maakt. De Christos grijpt in ten bate van de mensheid. De Christus maakt het de mens mogelijk ten bate van zichzelf in te grijpen. Misschien dat ik daarmee het verschil heb duidelijk gemaakt.

❖ *En was Jezus nu de Christus of de Christos?*

Ik heb in het eerste gedeelte reeds opgemerkt, dat ik over de Christus in Jezus nog zou spreken en heb daarbij opgemerkt: dus niet de Christos. Na deze verklaring kunt u dit misschien beter begrijpen, stellend dat Jezus een goddelijk bewustzijn is dat niet voor maar in de mens werkt. De actie, de eenheid met God, gaat niet van Jezus uit maar gaat uit van de mens die het Licht in Jezus ook in zichzelf heeft aanvaard. En dat is een heel groot verschil.

❖ *Heeft Jezus ook de Talmud en de Thora geleerd?*

Jezus heeft inderdaad de joodse geschriften en overleveringen geleerd en — zoals ik heb getracht u duidelijk te maken — zelfs beter geleerd dan de meeste kinderen van zijn leeftijd. Jezus was in de eerste plaats een logisch denker, dat is hij van kind af aan geweest. Hij was daarnaast iemand, die door de omstandigheden in zijn leven voortdurend in contact is gebracht, juist in zijn jeugdijaren, met mensen die — zij het wat afwijkende — stellingen omtrent God bespreken. U weet het misschien zelf. Als ouderen iets bespreken en kinderen luisteren, dan gaan ze dat herhalen en ook interpreteren. We zien dan dat diezelfde Jezus, ik heb dit in het eerste gedeelte van de lezing ook duidelijk gemaakt, als een soort kettertje terugkeert in die bedaarde orthodoxe gemeente van Nazareth. Juist daarom heeft men aan hem meer aandacht besteed dan anders het geval zou zijn geweest. U ziet dat Jezus in feite meer scholing heeft gehad, juist in de waarheden van de Wet en dergelijke, dan een ander.

We mogen verder wel aannemen dat Jezus, toen hij was geconfronteerd met de waarden van een andere mystiek, een ander soort geloof, zich juist tot de Talmud en de Thora heeft gewend om daaruit als het ware voor zichzelf zekerheden te putten. Zijn leer bewijst ons dat hij deze zeker niet volledig heeft gevonden. In dit licht kunnen we bijvoorbeeld zijn uitspraak zien: "Ziet, ik ben u het einde van het oude verbond."

❖ *U noemde bij de incantaties de naam Typhon-Set. Zou u daarover iets meer kunnen vertellen/*

Typhon-Set is een Egyptische godheid, die meer onderscheidingsvormen kent. Als Typhon-Set kan hij levenreddend optreden, terwijl hij als Set zondermeer een duistere of een doodsgod is.

❖ *Zijn u de juiste datum, jaar en uur van Jezus' geboorte bekend? Er bestaan immers onzekerheden in de orde van 104 tot 1 jaar v. Chr. Begon in deze jaren ook het Piscestijdperk?*

De datum van Jezus' geboorte was in maart en wel, als ik mij niet vergis en omgerekend volgens de huidige tijdrekening, op 14 maart rond 3.40 uur 's morgens vroeg. Op de minuut precies kan ik het tot mijn spijt niet zeggen.

Het Piscestijdperk is ouder en omvat een veel grotere periode, lopend van bijna 9000 v. Chr. tot deze tijd. Het zal een totale tijdsduur van 22000 jaar hebben.

Het geboortejaar. Ja, dat moeten we dan berekenen aan de hand van de nu geldende jaartelling en dan is Jezus geboren in het jaar 4 voor zijn geboorte (het begin van onze jaartelling). Dat is wel vreemd.

❖ *Is de esoterische visie juist, dat volgens de theosofen Jezus een manifestatie was van een der Meesters van Wijsheid en dat deze de laatste drie jaren werd overschaduwd door de Heer Maitreya of de Bodhisattva.*

Ik geloof dat dit een stelling is die niet geheel onjuist mag worden genoemd, maar die toch wel heel sterk afhankelijk is van de wijze waarop men bijvoorbeeld woorden als 'Heer van Wijsheid' interpreteert. Laten we het daarom eenvoudiger stellen:

Jezus was een bewuste (noemt u het mijnentwege een soort Bodhisattva), die op aarde bewust incarneert in een bewust gekozen geslacht. De geest is dus bewust geïncarneerd. De taak welke die geest zich heeft gesteld is kennelijk geweest: de eenheid met het Licht op aarde, dus in de materie, te bereiken en kenbaar te maken. We kunnen dus ook zeggen, dat Jezus in de laatste jaren in toenemende mate door het goddelijk Licht wordt overspoeld. Het lijkt me onjuist om hieraan namen te verbinden als de Heer Maitreya en dergelijke. Dit zijn Meesters en Heren der Wereld. Zij zijn niet kosmisch, ofschoon zij behoren tot een groepering die een kosmisch bewustzijn kent. Jezus heeft dit kosmisch bewustzijn door eigen macht en grootheid op aarde verworven en uitgedragen. Als zodanig is de overschaduwing van een hogere orde dan in deze theosofische stellingen naar voren komt.

❖ *Zijn de hoofdzaken van de consecratie in de katholieke mis door Jezus overgenomen, zelf ingesteld, of pas later bijgevoegd? Berust deze consecratie inderdaad volgens Jezus' inzicht op een magnetiseren van brood en wijn? Op welk mysterie wees dit volgens hem?*

Nu, misschien kunnen we dat heel eenvoudig duidelijk maken. Er is een oude orde, die we wel kennen als de Orde van Melchizedek; een priesterorde die teruggaat tot het begin van de bewuste mensheid en het eerste bewuste priesterdom. Zij eert de aarde als een kenbare manifestatie van een lichtende Oergod, die als andere kinderen ondermeer de planeten en de sterren heeft.

Wanneer Jezus dus het brood breekt en de wijn drinkt, dan brengt hij hiermee het oude gebruik van het offermaal naar voren. Dat daarbij ouwel wordt gebruikt en geen ander brood, is niet zo belangrijk als men zou denken, want dit brood is nu eenmaal aanwezig omdat het Pascha is en daardoor is er dus alleen ongedesemd brood. Wanneer hij dit doet maakt hij duidelijk wat hij op dat moment is door te zeggen dat hij één is of zich één gevoelt in wat er nu gaat gebeuren met de zichtbare manifestatie van de Schepper. Daarom zegt hij, het brood brekend: "Eet dit, want dit is mijn lichaam." En later, de wijn verdunnend met water: "Neem dit en drink ervan, want ziet, het is mijn bloed."

Dit is dus een formulering waardoor Jezus' eenheid met het goddelijke (zijn absolute verbondenheid met iets hogers dan het menselijke) voor zijn leerlingen wordt geuit. En omdat dit in hen moet leven, want hij heeft hun die leringen gegeven van magische kracht, van evocatie, van incantatie, die hen moeten plaatsen in dezelfde verhouding tot God als hijzelf, daarom zegt hij: "Vergeet dit niet: de wereld is slechts de zichtbare manifestatie van de werkelijke God. Het is er slechts de afschaduwing van." En dan zegt hij: "Doe dit ter mijner gedachtenis. Doe dit om mij en dat wat ik nu ben en zal worden te herdenken."

Het is dus een gedachtenismaal en zeker niet een sacrament dat Jezus instelt, al wil men dat later zo interpreteren. Maar door de invloed van vooral de vroeg-Griekse christenen, die bepaalde offermalen kenden, ondermeer voor Apollo en Artemis, werden de rituelen voor de eigen goden gebruikt om Jezus te herdenken. Daarmee ontstaat dus het gebruik van een maaltijd en het is nog steeds een maaltijd waarbij Jezus plaatsneemt te midden van de aanwezigen. Denk in dit verband aan Jezus' woorden: "Waar drie of meer uwer in mijn naam vergaderd zijn (het terugbrengen van het quorum tot een minimum) daar ben ik in uw midden. De maaltijd, het herdenken, brengt Jezus' aanwezigheid voort.

Maar er is dan nog steeds geen sprake van het denkbeeld dat het brood dus werkelijk Jezus' vlees zou zijn of dat de wijn veranderd zou worden in Jezus' bloed. Deze opvatting zien we pas veel later, wanneer er onder meer Etruskische invloeden in het Christendom kenbaar zijn geworden en dat is pas tussen ongeveer 350 en 370. Zelfs dan bestaat er nog de maaltijd van de ingewijden en de gedoopten. Pas wanneer de gemeenschappen te groot worden, wordt het een symbolisch maal.

Nu moet men er dus een betekenis aan geven die niet meer ligt in het samenzijn maar die in de actie zelf ligt. We krijgen dan de leerstukken over de transformatie, de transfiguratie, ook van brood en wijn.

Ik hoop hiermee duidelijk te hebben gemaakt dat Jezus geen sacramenten heeft ingesteld. De mens heeft door het imiteren van belangrijke momenten in Jezus' leven getracht hem en al wat hij betekende weer dichterbij zich te brengen, Pas later heeft men hiervan sacramenten gemaakt, dus niet op grond van Jezus' leer maar op grond van bepaalde magische gebruiken. Het spijt me dat ik het zo moet zeggen. Zelfs de doop is in deze zin eerder een evoceren van Jezus en de lichtkracht in hem dan een feitelijk bevrijdend sacrament.

❖ *Is er verschil tussen Essenen en Esseeërs? Zo ja, welk?*

Over het algemeen maken wij er tegenwoordig weinig verschil tussen. Essenen leefden doorgaans in kloostergemeenschappen, waarin ook de leden die normaal leefden (zoals tegenwoordig bij de boeddhistische rode monniken nog wel gebruikelijk is) zich jaarlijks een bepaalde tijd plachten terug te trekken.

De Esseeërs waren mensen die wel dezelfde leer, filosofie en mystiek aanhingen, maar die niet in die kloostergemeenschappen leefden. Ze kunnen eenvoudig worden beschouwd als een soort filosofische gemeenschap binnen die godsdienst.

❖ *Werd Jezus bij het kiezen van zijn leerlingen geleid door een soort helderziendheid of gebeurde dit op andere wijze? Volgden zij hem inderdaad bij de eerste aanwijzing?*

Niet allen. Er zijn enkelen die dat wel hebben gedaan, namelijk Petrus, Bartholomeus en Andreas. De anderen hebben Jezus over het algemeen pas gevolgd na een kennismaking, dus niet onmiddellijk op het eerste woord. Dat zij deze aarzeling later liever hebben vergeten en dat we daarom in de evangeliën daarover niets terugvinden is begrijpelijk, want toen ze Jezus eenmaal aanvaard hadden beschouwden ze het als een fout dat ze niet onmiddellijk waren gegaan. Voor de rest verwijs ik u naar de vorige beantwoording.

❖ *We zijn geneigd in het optreden en het gedrag van de provo's enzovoort degeneratie en verwording te zien, omdat voor ons gevoel hun optreden een aanfluiting is van de achting voor de medemens. Doen wij daar verkeerd aan?*

Ik geloof dat het belangrijk is hoe dit woord provo wordt gekwalificeerd. Over het algemeen is een provo iemand die, los van het feit of hij zijn medemens al of niet acht, zich verzet tegen de maatschappelijke ordening, de geldende regels en morele of andere opvattingen en dus tracht een nieuw momentum te winnen in een maatschappij die zijns inziens verward is. Ik meen dat het optreden van provo's dus niet alleen als negatief moet worden opgevat, ofschoon de uitingen die wij er op het ogenblik van zien vaak een te kinderlijk karakter hebben en daardoor de waarde van de werkelijke protesten aanmerkelijk doen verminderen.

Als ik Jezus een provo noem, dan heb ik geloof ik nog niet zo erg ongelijk en wel om volgende redenen:

1. Jezus verzet zich tegen de heersende maatschappelijke orde. Hij onttrekt zich daaraan. De provo doet in uw tijd hetzelfde.
2. Jezus stelt zijn leerstellingen, eigen inzicht en belangrijkheid tegenover het gezag van de tempel, dat gelijktijdig het gezag van kerk en staat is. De provo's doen op hun eigen wijze hetzelfde.
1. Jezus tracht vele dingen te verrichten op een manier die de omgeving krankzinnig of onmogelijk noemt totdat hij bekendheid heeft gekregen. De provo's doen veel dwaze dingen, maar zij doen dit vaak in de hoop daardoor iets te bereiken op hun eigen wijze, in plaats van volgens de geldende regels.
2. Wanneer wij verder Jezus zien in zijn optreden tegenover de maatschappij is hij helemaal niet de lieve zachte jongen. Hij treedt op een gegeven ogenblik op als afperser en wel wanneer een overspelige vrouw het plein op vlucht waar hij zit en de achtervolgers dwingt heen te gaan door hun eigen zonden in het zand te schrijven. Dat is afpersing volgens de wet, namelijk het afdwingen van iets tegen eigen wil en inzicht in. Dat hij daarna het geschrevene uitwist is een bewijs dat hij zijn zin heeft gehad, zoals misschien een fatsoenlijke afperser, als zo iemand al bestaat, de bewijsstukken zou kunnen overhandigen op het ogenblik dat zijn wensen zijn vervuld.

3. Jezus treedt op als een politieke stokebrand wanneer hij de gehele tempel eenvoudig leeg veegt met een zweep. Hij verzet zich daarbij, let wel, ook tegen de tempelwacht. Hij is dus een soort provo die, een maatschappelijke instelling als onjuist ziende, zich ook tegen de politie verzet om zo de onjuiste toestand te beëindigen, wat hem overigens natuurlijk niet lukt. Jezus heeft ze er ook wel even kunnen uitzwepen, maar ze zijn rustig teruggekomen. De verdiensten waren te goed. Ik zou zo nog kunnen doorgaan.

Wij moeten begrijpen dat de orthodoxie, kerkelijk, staatkundig of anderszins, altijd de bestaande toestand als de ideale voorstelt en dat een ieder die zich daartegen richt en dit niet bedekt doet maar openlijk, vanuit het standpunt van die maatschappij, kerk enzovoort, een provocateur is, een provo, want hij lokt immers reacties uit en dat is niet gewenst.

Indien uw maatschappij nog iets verder gaat zult u ontdekken wat ik bedoel met deze verstarring. De huidige tendens, bijvoorbeeld alleen ten aanzien van belastingen, levensvoorschriften en beperkingen vanuit de staat, voert tenslotte tot een toestand waarin de staat u sociale zorg verleent, maar dat zij begint al datgene wat u met uw arbeid verdient onmiddellijk te naasten voor het algemeen nut en u dan, omdat u van sociale zorg leeft, voorschrijft hoe en waar u mag wonen, wanneer u buiten en wanneer u thuis mag zijn en al het andere.

Het klinkt misschien een beetje dwaas, maar dat was hetzelfde wat de tempel in die dagen deed. De tempel vertelde de mensen met welk geld ze moesten betalen, waar ze mochten gaan en hoe, wanneer ze samen moesten komen en wanneer het samenkomen verboden was. Ze vertelde welke offers de mensen moesten brengen en waar. Het enige dat hun niet werd verteld was hoe ze het geld moesten krijgen om aan de eisen van de tempel te voldoen.

Ik meen, dat ik hiermee datgene waarop uw vraag mijns inziens doelde, namelijk mijn vergelijking van Jezus met een provo, gerechtvaardigd heb. Hebt u commentaar?

❖ *Ja. Jezus heeft tenminste iets anders daarvoor in de plaats gesteld. Maar wat stellen de provo's ervoor in de plaats?*

Dat zullen we moeten afwachten tot ze ook eerst drie jaar gehoor hebben bij het volk, zoals destijds Jezus.

❖ *Ja, maar Jezus heeft aanleiding gegeven dat het volk hem volgt en aanhoort.*
Dat heeft hij ongetwijfeld gedaan.

❖ *Maar dat doen die provo's niet.*

Dat doen zij ook. Het enige verschil is dat er nu veel meer mensen zijn en dat die liever naar de t.v. kijken of een stukje t.v. slapen misschien of naar de bioscoop gaan dan zich bezig te houden met dwaze dingen.

Maar, als ik een vergelijking mag maken, wat zou u zeggen van de witte fietsen? Een voertuig dat iedereen ter beschikking staat, dat iedereen mag gebruiken. Vindt u hier niet iets in van Jezus, die ook zegt dat iedereen de ander moet helpen? Alleen, nu lachen we erom. Want als iedereen met een witte fiets zou beginnen waar zou het dan met de gemeentelijke vervoersvoorzieningen naartoe moeten? En hoe zou het gaan met de autohandel? Begrijpt u wat ik bedoel? Het zit erin. Of het eruit komt?

Ik geloof niet dat er onder de provo's van Nederland in deze tijd iets zit dat met Jezus te vergelijken is. Maar ik geloof wel degelijk dat er ook uit dit milieu belangrijke en waardevolle suggesties voor de maatschappij naar voren komen en dat er een tijd zal komen dat men daarnaar zal luisteren, ook al lijkt dat nu nog allemaal overdreven. Want vergeet niet, de gevestigde orde ziet elke revolutie – ook als zij in feite een verbetering van het bestaande inhoudt – als een aantasting van haar gezag en daarom verwerpelijk.

Als ik op een ander punt mag wijzen: Provo's zijn bijvoorbeeld vaak tegen de atoombom en voor de vrede. Dat is natuurlijk iets verschrikkelijks, want dan zouden alle officieren, generaals en politici het zonder hun kostbaar speelgoed moeten stellen en niet te vergeten: vele fabrikanten zouden het zonder hun geëerde opdrachten en winst moeten doen. Dat is niet aanvaardbaar. Dat kan niet, zegt men.

Maar het kan wel degelijk. Zoals men zei, toen Jezus leraarde: Wat deze mens vraagt is krankzinnig, dat kan niemand opbrengen. En toch heeft hij met zijn leer een grote verandering gebracht. Een verandering die honderden, ja, nu bijna enkele duizenden jaren juist degenen

die anders hopeloos waren, een mogelijkheid heeft gegeven zichzelf te zijn en zichzelf te vinden.

Laat ons daarom niet te snel oordelen over een verzet als negatief. Laten we ons niet vastklampen aan een vaste leer of aan degenen die het vroeger zo goed hebben gedaan. Laten we steeds weer zoeken naar datgene wat het bestaande vernieuwt en verbetert. Jezus heeft dat in zijn tijd gedaan. Hij bracht een vernieuwing en een verbetering. Er zijn ongetwijfeld mensen in deze tijd die vervolgd worden omdat ze hetzelfde proberen te doen en die worden uitgelachen als dwazen omdat ze zich wereldburger noemen, zoals Gary Davis, of omdat ze durven spreken over vliegende schotels, of omdat ze iets anders durven zeggen dat niet goed valt.

Men heeft Jezus ook belachelijk willen maken. Is hij daarom minder Jezus? Als u de provo's van deze dagen als een zuiver negatieve invloed beschouwt, kan ik u alleen maar antwoorden: In Jezus' dagen waren er vele profeten in Judea en Galilea en één van hen bracht een nieuwe weg tot God.

Laten er dan nu tienduizend provo's zijn. Als er een onder hen is die een klein stukje nieuwe, meer open, meer begaanbare weg tot God brengt, is het optreden van al die anderen daarmee voor mij gerechtvaardigd.

❖ *Is zo'n incarnatie van Jezus hier op de wereld een eenmalige incarnatie of is het een eindincarnatie, zoals ook de mensen vele malen incarneren voordat ze hun einddoel bereiken?*

Volgens de legende is Jezus door de 24 werelden gegaan en heeft daar bevrijd die gebonden was en verder wilde. Hij is daarop omhoog gegaan tot de zeven lichten en hij heeft – zich verenigend de zeven lichten – zich in de waarheid, in de eeuwigheid, bevestigd. Wat nu nog optreedt is het beeld Jezus dat uitstraalt uit de eeuwigheid als een kenteken, maar dat de Christus; de goddelijke liefde omvat en niet alleen Jezus. Of het een eindincarnatie is valt moeilijk te zeggen, want niet alle incarnaties liggen binnen het kader van uw eigen wereld. Maar het einde van een bepaalde reeks, de climax van een ontwikkeling, ja, dat is het zeker geweest.

❖ *Wat is de bedoeling van de uitspraak: "Ik ben de weg en niemand komt tot de Vader dan door mij"? Sluit hij daarmee alle andere godsdiensten uit?*

Nee. Jezus stelt: "Niet ik ben het die spreekt, doch het is de Vader Die spreekt in mij." (ook deze keer, al wordt het laatste er niet afzonderlijk bij vermeld). En Jezus gaat dan verder: "Want ziet, ik ben u de weg, de waarheid en het leven en niemand gaat in tot de Vader dan door mij." Dat is dus de letterlijke uitspraak en deze betekent: In mij is het goddelijke Licht. Wie dit goddelijke Licht, wie de Eeuwige in zich niet erkent, zal de waarheid niet vinden. Voor hem is er geen weg om uit de beperking van het begrensde ik-bestaan te komen tot iets hoger. Voor hem is ook niet bereikbaar het begrip van het Albelevend zijn. Niemand komt dus tot de Bron van alle dingen dan door mij, de manifestatie van het eeuwig Licht op de wereld. Is deze uitleg voldoende?

❖ *Nee, want daarmee sluit hij alle andere godsdiensten uit.*

Ik zal proberen het u nogmaals duidelijk te maken. Jezus spreekt vanuit het Licht, dat is duidelijk. Hij zegt dus dat dit Licht zoals het zich manifesteert op de wereld 'weg, waarheid en leven' is en dat niemand, vanuit de tijdgebondenheid doordringt tot de eeuwigheid van dit Licht, zonder eerst dit Licht in zijn beperking te hebben aanvaard. Hij spreekt daarbij niet over christendom, want dat bestond nog niet. Hij spreekt ook niet over een wet of een godsdienst. Want die dingen waren er wel, maar die heeft hij zelf verworpen. Hij spreekt over de Kracht, waarmee hij zich op mystieke wijze één gevoelt. En dus is geen godsdienst of systeem in staat om 'weg, waarheid en leven' te zijn. Dat kan slechts de mens die in zichzelf God of de Vader of het Licht, of hoe u het noemen wilt, volledig aanvaardt en leeft vanuit dit Licht, zo zijn beperkingen verlatende, de waarheid van het zijn erkennende, levend niet in de beperking van tijd, maar in een besef van zijn volledig wezen en zo ingaande tot de Vader, tot de Bron van alle dingen.

Neemt u me niet kwalijk dat ik dat zo zeg, maar dit is een typisch verschijnsel. Als je een antwoord geeft is dit niet het antwoord dat men zoekt. Dientengevolge wil men niet begrijpen dat het antwoord gegeven is, want men zoekt een bepaalde formulering. In uw geval is dat

dus: Nee, Jezus heeft niets gezegd omtrent de God. Dat wilde u horen. Of u had willen horen: Jezus zegt dat het christendom de enige godsdienst is. Maar Jezus zelf sprak niet vanuit een christendom, want dat was er niet. Dat hebben zijn volgelingen gemaakt. Zoals iemand die ergens een Cadillac heeft zien staan en dan met een paar zeepkistjes een eigen wagentje in elkaar timmert en zegt dat het een Cadillac is.

❖ *Wat dat betreft is er nog een onduidelijke passage in de bijbel die zegt: Hij (Jezus) is gekomen om de joden te verlossen en niet de anderen. Is dat ook een toevoeging?*

Dat hij gekomen is om de joden te verlossen staat nergens. Dat staat alleen in de Profeten en daar wordt niet gesproken over de joden in die zin. Er wordt een enkele maal, ik meen bij Jesaja, gesproken over het volk Israëls. Maar Israël betekent de sterkte Gods. Dat mogen we niet vergeten. Terwijl er een andere keer wordt gesproken over 'mijn volk'. Dat men daar de joden van heeft gemaakt is ongetwijfeld voor de eerste christenen een kwestie van chauvinisme geweest.

SLOTWOORD

Vrienden, ik heb u een beeld van Jezus voorgelegd, dat misschien voor de kerkganger wat storend is, maar dat op feiten berust. Om deze eerste lezing over dit onderwerp af te sluiten zou ik nog het volgende willen zeggen:

We kunnen natuurlijk proberen de raadsbesluiten Gods te kennen. We kunnen pretenderen dat wij ingewijd zijn in de grote goddelijke geheimen, maar we weten zelf wel dat dat niet waar is.

Jezus kende bepaalde goddelijke geheimen die anderen niet goed hebben begrepen. Het is misschien typeren voor kerk en christendom dat de eerste leider van dit christendom Petrus was, die over de wateren liep naar de boot waarin Jezus midden op het meer zat en halverwege, toen hij zich realiseerde wat hij deed, wegzonk. Hij moest roepen: Heer, sta mij bij want ik zink. Een verhaal dat u eveneens kunt vinden in de evangeliën. Een volgeling van Jezus zal niet zinken want hij heeft geen steun nodig. Hij heeft de enige steun die waar is in zich: hij heeft God in zich.

Jezus' hele leven is een zoeken hiernaar. Het is het zoeken naar de formulering die materieel bruikbaar is. Pas als deze werkelijk gevonden is in het openbare leven zien wij Jezus zich ontplooiën. Een vreemde figuur, een magiër, een Meester zonder gelijke, een wonderdoener en gelijktijdig een slachtoffer. Een mens die leeft naar een eigen wet.

Een volgende maal moeten we spreken over het laatste jaar van zijn openbaar leven, zijn dood en zijn herrijzenis. We kunnen dat natuurlijk doen met de spectaculaire bijzonderheden van kruisiging en al wat daarbij hoort, maar dat is niet nodig want dat is niet meer de werkelijke Jezus. Jezus is hier teruggetrokken in zichzelf. Wat hij doet is oorzaak-en-gevolg, de grote Wet vervullen voor de stof opdat hij in zich de grote Wet in de geest kan vervullen. Voor hem is er splitsing tussen stof en geest. Als hij spreekt tijdens zijn lijden doet hij dat vanuit de geest. Hij doet het met een gezag en een weten, dat met de materie en de materiële omstandigheden niets te maken heeft. Om Jezus te begrijpen moeten we zien hoe hij zich losmaakt van zijn stoffelijk ik-heid.

Om het christendom en de leer van het christendom te begrijpen moeten we zien hoe deze Jezus, haast machteloos, tracht zijn leerlingen datgene te geven wat nodig is; een vertrouwen dat kan worden overdragen zonder dat je daarvoor de altaren voor vreemde goden hoeft te vernietigen, zonder dat je daarom hoeft weg te gaan. Een leer die niet een dwang of een pressie mag kennen, maar die is gebaseerd op het innerlijk erkennen, want het is het innerlijk leven waar het Jezus om gaat.

Jezus wil niet dat anderen zijn volgelingen zijn. Hij wil dat anderen zich opheffen tot zij waarlijk zijn broeders en bijna zijn gelijken zijn. Hij wil niet de meerdere zijn. Hij is de dienaar. Denkt u maar aan de voetwassing die hij als een nederige bediende aan de volgelingen geeft.

Jezus is ergens een stoïcijn, want niets wat er gebeurt brengt hem in de war. Het wereldse gebeuren is voor hem iets dat afzonderlijk staat van het innerlijke gebeuren. Jezus is de mens die, God erkennende, komt tot een interpretatie van Licht en vanuit dat Licht die geestkracht van het zijn zelve betreft, waarbij alle stoffelijke gebeurtenissen van geen belang zijn en de verbondenheid het enige is.

Een mens moet vrij zijn de God in hem te volgen. Hij moet vrij zijn om zijn wegen te kiezen naar eigen zin en believen langs de paden des Lichts. Jezus leraart geen wijsheid in de gebruikelijke zin van het woord. Wat hij brengt is de bevrijding. Hij brengt geen vrijheid van materiële wetten of van overheersing, hij geeft een innerlijke kracht, die stoffelijke wetten en overheersing onbelangrijk maakt.

Juist de manier waarop Jezus dit stelt kunnen we begrijpen als we hem zien zoals hij is, een jeugdige heethoofd, een rebel, een opstandeling, maar gelijktijdig iemand die – in zich voelend dat het hogere er is en daarnaar hunkerend – de banden daarmee steeds sterker weet aan te halen, tot hij de eenheid in zichzelf vindt en (daarover gaan we de volgende keer spreken) uit die eenheid niet zijn leer verandert, maar er een totaal nieuwe inhoud aan geeft.

"Wat ik in mij ben is de waarheid, al het andere is schijn."

"Het leven dat ik in mij ben is de waarheid en daar heeft de dood niets meer te zeggen."

"De kracht die ik in mij ben is het enige dat onveranderlijk en onvernietigbaar is, indien het een kracht is die ik ontleen aan de Bron van alle Licht."

Ik heb u al gezegd dat het mij hier niet gaat om het christendom of de religie. Laat een ieder God dienen op zijn wijze. Als hij Hem vindt is immers het uiterlijk niet belangrijk.

Jezus heeft geleerd dat in u het pad is, in u de waarheid ligt, in u het Licht is. Als u dat kunt accepteren zullen ook deze lezingen voor u acceptabel zijn. Indien u echter meent dat uiterlijkheden bepalend zijn voor de werkingen Gods, dan zijt ge niet beter dan de heidenen die een beeld aanbidden en verwachten dat het ingrijpt. Dan aanbidt ge een zelfgeschapen godheid, die dient ter verheerlijking van uw eigen wezen. En ook dat heeft Jezus zijn leerlingen geleerd.

Wanneer wij een volgende maal zullen spreken over de lessen die hij gaf na zijn dood en begravenis, zult u waarschijnlijk wel ontdekken hoezeer Jezus de leer van het werkelijke leven en het werkelijke Licht heeft gebracht en hoe onbelangrijk voor hem het materiële symbool en het detail waren.

Het zijn de zwakken die beelden bouwen om niet te vergeten. Het zijn de sterken die de eeuwigheid in zich beseffen en al wat eeuwig is met zich dragen, zelfs in een woestijn zonder enig beeld of contact.

Daarmee, vrienden, dank ik u voor heden voor uw aandacht. Ik hoop dat u in deze lezing voldoende hebt gevonden om een volgende maal te luisteren naar de minstens zo belangrijke opbouw van Jezus' geheime leer en wat daarvan is geuit.